

Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies

ISSN 2519–2701 print
ISSN 2518–1327 online

doi: 10.15421/nvlvet8626
<http://nvlvet.com.ua/>

UDC 331.45:334.723

Monitoring of the operation of the control system labor protection at the enterprise

L.M. Hordiichuk

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies, Lviv, Ukraine

Article info

Received 15.01.2018
Received in revised form
14.02.2018
Accepted 20.02.2018

Stepan Gzhytskyi National
University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies Lviv,
Pekarska Str., 50, Lviv, 79010,
Ukraine.
Tel.: +38-032-239-26-98
E-mail: lagordiychuk@gmail.com

Hordiichuk, L.M. (2018). Monitoring of the operation of the control system labor protection at the enterprise. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. 20(86), 135–137. doi: 10.15421/nvlvet8626

The article deals with the system of management of labor protection, the necessity of its monitoring is established for the purpose of assessing the effectiveness of functioning, defined the main requirements for the criteria and indicators of the system that affect the reduction of injuries in the enterprise. Analyzing the reasons, it was concluded that the relevance of the topic under study is not in doubt, since the main task of monitoring the monitoring system is to take measures to improve the system of management of occupational safety and health, to coordinate the positions of management and employees, and to promote the improvement of working conditions. The fulfillment of this task is inextricably linked with the improvement of methods of management of occupational safety at work and compliance with safety rules. It is known that many factors influence the management process and the system of management of labor protection, as the organizational and technical basis of this process. Quantitative assessment of such an impact is possible only in the presence of a system of indicators that fully characterize the functioning of the system of management of labor protection and a criterion on the level of efficiency of the functioning of this system, which will ensure the achievement of the ultimate goal. In order to systematize work on labor protection, it is necessary to develop a technological scheme of management of this activity at enterprises. Using the scheme as an algorithm, the head of the company consistently checks the implementation of tasks and functions of the management of labor protection. This enables systematically and comprehensively to solve all issues of labor protection, to increase its efficiency, to reduce industrial risk. The proposed indicators allow for an accurate estimate to be made not only the degree of compliance with the requirements put forward to the system of management of labor protection at enterprise, but also to develop well-grounded recommendations aimed at improving efficiency.

Key words: labor protection, system of management of labor protection, efficiency of management, criterion.

Моніторинг функціонування системи управління охороною праці на підприємстві

Л.М. Гордійчук

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів, Україна

В статті розглянута система управління охороною праці, встановлено необхідність її моніторингу з метою оцінки ефективності функціонування, визначені основні вимоги до критеріїв і показників системи, що впливають на зниження травматизму на підприємстві. Аналізуючи причини зроблено висновок, що актуальність досліджуваної теми, не викликає сумніву, адже основне завдання функціонування системи моніторингу – вживання заходів з удосконалення системи управління охороною праці, узгодження позицій керівництва та працівників, сприяння поліпшенню умов праці. Виконання цього завдання нерозривно пов'язано з удосконаленням методів управління охороною праці на виробництві та дотримання правил безпеки. Відомо, що на процес управління та на систему управління охороною праці, як організаційно-технічну основу цього процесу, впливає багато факторів. Кількісно оцінити такий вплив можна тільки за умов наявності системи показників, які всебічно характеризують функціонування сис-

теми управління охороною праці та критерію щодо рівня ефективності функціонування цієї системи, який забезпечить досягнення кінцевої мети.

Ключові слова: Охорона праці, система управління охороною праці, ефективність управління, критерій.

Організація діяльності підприємства в області безпеки праці та охорони здоров'я працівників починається зі створення системи управління охороною праці (СУОП), що є частиною загальної системи управління. Застосування системи управління охороною праці сприяє забезпеченню безпечних умов праці, скорочує рівень виробничого травматизму та професійної захворюваності, дозволяє ідентифікувати професійні ризики, управляти ними з метою максимально зменшити можливість виникнення небезпеки або шкоди здоров'ю і життю працівника.

Система управління охороною праці визначається як набір взаємопов'язаних або взаємодіючих між собою елементів, які визначають політику, цілі з охорони праці та процедури по досягненню цих цілей. Основною вимогою до системи управління охороною праці, є сумісність або можливість інтеграції з іншими системами управління.

Основними елементами системи управління охороною праці є:

- концепція (політика) організації в області охорони праці, що включає попередній аналіз стану охорони праці в організації, розробку керівної ідеї (задуму), теоретична побудова СУОП в організації, визначення участі в управлінні охороною праці працівників і їх представників;

- організація робіт по створенню, застосуванню і забезпеченню функціонування СУОП (розподіл обов'язків, відповідальності і повноважень в СУОП, визначення необхідного рівня компетентності та підготовки працівників в області охорони праці, документування процесів СУОП, забезпечення передачі та обміну інформацією з охорони праці);

- планування і застосування, що передбачають вихідний аналіз існуючої СУОП в організації, розробку цілей і процесів, необхідних для досягнення результатів у відповідність концепції, запобігання небезпек, а також впровадження процесів забезпечення охорони праці;

- оцінка – спостереження і вимір результатів діяльності, перевірка процесів забезпечення охорони праці, аналіз на відповідність концепції (політики) охорони праці цільовим і плановим показників, законодавчим та іншим вимогам, тобто моніторинг функціонування системи управління охороною праці;

- дії щодо вдосконалення: прийняття рішень про необхідність запобіжних та коригувальних дій для підвищення ефективності функціонування СУОП, здійснення заходів з безперервного вдосконалення охорони праці на підприємстві (Hohitashvili, 2002).

Як правило, створення СУОП на підприємстві здійснюється в кілька етапів. На початковому етапі формується мета системи управління охороною праці, наприклад, підвищення ефективності робіт з охорони праці, зниження виробничого травматизму та професійної захворюваності, дотримання законодавчих вимог щодо охорони праці. Вибирається підхід для

реалізації цілей, враховуючи існуючі національні системні підходи до управління охороною праці в організації. Застосування підходів в системах управління охороною праці, організацій, певних видів економічної діяльності, або засновані на підвищенні доступності працівника до інформації про небезпеки та ризики його професійної діяльності, а також підходи з використанням програм безпеки або аналізу ризику. Допускається використовувати конкретний системний підхід, доповнюючи його рекомендаціями і вимогами інших підходів (Hohitashvili, 2002; Zahorniak et al., 2012).

Критерії, показники та фактори, що впливають на якість системи управління охороною праці та її ефективність, формують інформацію про стан об'єкта управління.

Для визначення стану системи управління охороною праці на підприємстві використовується моніторинг системи, в процесі якого збирається, реєструється і аналізується певна кількість ключових ознак, згрупованих в критерії, і розкривають їх суть показники, а так само враховуються ті чинники, які впливають на формування оціночних критеріїв і показників.

Розрізняють моніторинг критеріїв (сукупність безперервно або дискретно вимірних значень параметрів (показників)) і моніторинг стану (спостереження за об'єктом для визначення моменту переходу в критичний стан – діагностика стану). Основними критеріями для моніторингу функціонування системи управління, є критерії ефективності, економічності, якості, прибутковості, продуктивності та умов праці.

Критерій ефективності – ознака, на підставі якого проводиться оцінка, визначення ефективності (Batluk et al., 2006; Bielikov and Dmytriuk, 2007). Ефективність функціонування СУОП на підприємствах проводиться за такою методикою:

- за наявністю цільових програм щодо запобігання виробничого травматизму та професійним захворюванням, усунення небезпечних і шкідливих виробничих факторів;

- цілеспрямованістю щорічних комплексних заходів та інших планів роботи щодо зменшення рівня виробничого травматизму і профзахворювань, підвищення рівня охорони праці, виконанням планів, заходів, приписів, пропозицій з охорони праці;

- наявністю посадових інструкцій з охорони праці та врахуванням у них усіх завдань і функцій управління охороною праці

- створенням мотивації роботи з охорони праці на підприємстві

- контролем, обліком і аналізом роботи з охорони праці;

- за виконанням завдань з охорони праці. За результатами перевірки визначається середній коефіцієнт виконання завдань і функцій управління охороною праці на підприємстві та надаються пропо-

зиці щодо поліпшення функціонування СУОП.

Показники ефективності функціонування СУОП можуть бути як кількісні, так і якісні, і залежать від розмірів організації, виду економічної діяльності, цілей охорони праці.

Основною проблемою на даний момент залишається визначення сукупності показників, оцінка яких дозволить зробити найбільш повне визначення про функціонування СУОП на підприємстві, як інтегрованої системи управління, а також дасть можливість виробити комплекс рішень, спрямованих на поліпшення всієї системи, а не тільки її окремого елемента.

Показники ефективності повинні відповідати таким вимогам:

- відповідність поставленим цілям – дає уявлення про ступінь досягнення мети;
- змістовність – дає інформацію про доступність для сприйняття, дохідливість, має ясний фізичний зміст;
- вимірність – характеризує можливість виміряти параметри СУОП в деякій шкалі (номінальної, рангової, інтервального, подібності, різниць та інших) і виконати над ними допустимі математичні дії;
- мінімальність – для оцінки стану рекомендується вибирати 1–3 показника, допустимо використовувати до 7 показників;
- повнота;
- достовірність;
- обґрунтованість і легкість інтерпретації;
- гнучкість і адаптованість до зміни ситуації.

Формами показників ефективності можуть бути:

- ймовірність досягнення мети;
- ймовірність отримання необхідного результату;
- середній результат;
- ймовірно-гарантований результат;
- гарантований результат.

Для збору даних в процесі моніторингу стані СУОП на підприємстві використовують такі види контролю:

- поточний контроль виконання планових заходів з охорони праці;
- постійний контроль стану виробничого середовища;
- багатоступінчастий контроль стану умов праці на робочому місці;
- перевірку готовності організації до роботи в осінньо-зимовий період;
- реагує контроль;
- внутрішню перевірку (аудит) системи управління;
- зовнішню перевірку (аудит) органом по сертифікації з видачею сертифікату відповідності (Hohitashvili, 2002).

Порядок здійснення державного контролю (нагляду) та відомчого контролю за дотриманням трудового законодавства та інших нормативних правових актів, що містять норми трудового права, в тому числі і з охорони праці, впливає з вимог Закону України «Про охорону праці» та «Про колективні договори і угоди». Право професійних спілок на здійснення контролю за дотриманням трудового законодавства та інших нормативних правових актів, що містять норми трудового права, в тому числі і охорони праці, законодавчо закріплено в Законі України «Про охорону праці» (Zakon Ukrainy, 2002).

На даний момент основними показниками при оцінці стану безпеки та охорони праці на підприємстві є рівень травматизму і професійної захворюваності, дані атестації робочих місць за умовами праці, стан умов праці, витрати на заходи з охорони праці та ін. При визначенні рівня травматизму, наприклад, в розрахунках використовують такі індикатори - коефіцієнти частоти, тяжкості травматизму і непрацездатності. Також для кількісної оцінки стану охорони праці на підприємстві використовують такі індикатори як індекс професійних захворювань, індекс професійного ризику.

На жаль, ці та інші, які використовуються на практиці індикатори, не дозволяють в повній мірі судити про стан системи управління охороною праці на підприємстві – не можна однозначно зробити висновок про ефективність її функціонування.

References

- Zakon Ukrainy «Pro okhoronu pratsi» vid 21 lystopada 2002 r. [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. (in Ukrainian).
- Bielikov, A.S., & Dmytriuk, S.P. (2007). Osnovy okhorony pratsi (in Ukrainian).
- Batluk, V.A., Hohitashvili, H.H., & Yatsiuk, R.A. (2006). Okhorona pratsi. Pidruchnyk. Lviv (in Ukrainian).
- Hohitashvili, H.H. (2002). Systema upravlinnia okhoroni pratsi. Lviv. Afisha (in Ukrainian).
- Zahorniak, B.V., Ivanusa, A.V., Kovalchuk, A.P., & Vasylynchuk, D.V. (2012). Innovatsiini zasady upravlinnia promyslovoiu bezpekoiu pratsi na pidpriemstvi. Vseukrainskyi naukovo-vyrobnychi zhurnal: Innovatsiina ekonomika. 6, 72–76 (in Ukrainian).